

De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen

Cedric Stalpers



o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Samenvatting

Hoe ziet de leeswereld van jongeren en jongvolwassenen eruit? Deze vraag staat centraal in het voorliggende rapport. Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden, wordt ingezoomd op diverse deelaspecten van de leeswereld:

- Hoeveel, hoe graag en wat lezen jongeren en jongvolwassenen?
- In welke mate worden zij thuis, op school en door vrienden gestimuleerd om te lezen?
- Hoe leesvaardig vinden zij zichzelf, welke informatiebronnen over boeken gebruiken zij en wat is hun kennis van het boekenaanbod?
- Hoe vaak kopen, lenen en krijgen zij boeken en waar halen zij het liefste hun boeken?
- Zijn zij op de hoogte van diverse leesbevorderings- en boekpromotiecampagnes?
- Welke dwarsverbanden bestaan er tussen bovengenoemde factoren? Hoe kunnen verschillen in de leeswereld van jongeren en jongvolwassenen worden verklaard?

Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvragen worden steeds drie typen lezers of 'persona's' onderscheiden: *boekmijders* (33%), die (vrijwel) niet lezen en niet van lezen houden; *boektwijfelaars* (39%), die af en toe en met mild enthousiasme lezen; en *boekenwormen* (28%), die veel en graag lezen. In totaal zijn er 1036 jongeren en jongvolwassenen tussen de 12 en 25 jaar in dit onderzoek vertegenwoordigd.¹

Leesfrequentie, leesattitude en leesvoorkeuren

Ongeveer 4 op de 10 ondervraagde jongeren en jongvolwassenen lezen wekelijks boeken. Een derde geeft aan nooit in boeken te lezen. Met name onder jongens en mbo'ers bevindt zich een relatief grote groep niet-lezers (of boekmijders). Boektwijfelaars geven aan dat een voorkeur voor andere vrijetijdsbestedingen en tijdgebrek redenen vormen om niet te lezen. De boekmijders rapporteren duidelijk een weerstand tegen lezen.

De ondervraagde jongeren en jongvolwassenen oordelen overwegend positief over lezen. De meeste van hen geven aan graag te lezen, zich te kunnen inleven tijdens het lezen van een boek en veel van lezen te leren. Niet alle jongeren en jongvolwassenen zijn echter positief over lezen; lezen wordt door ongeveer een derde van de jongeren en jongvolwassenen saai gevonden, en de helft zou lezen wel kunnen missen.

Jongeren en jongvolwassenen lezen het liefst boeken uit de genres *spanning & avontuur*, *humor* en *verfilmde boeken*. De boekmijders lezen alle genres minder graag dan de boektwijfelaars en boekenwormen, behalve humoristische boeken, stripboeken en sportboeken.

¹ Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van data verzameld door marktonderzoeksbureau GfK in opdracht van de Stichting Marktonderzoek Boekenvak. GfK zette in 2018 een onlinevragenlijst uit onder jongeren en jongvolwassenen. Het huidige onderzoek vormt een verdiepende analyse van dit onderzoek. Het theoretisch raamwerk dat in het huidige onderzoek wordt gehanteerd, bouwt voort op twee eerdere studies: *Van woordjes naar wereldliteratuur* (Huysmans, 2013) en *Het verhaal achter de lezer* (Stalpers, 2007).

Lezen thuis, bij vrienden en op school

Waar ouders een belangrijke rol spelen in de leesopvoeding van jonge kinderen, is hun rol bij jongeren en jongvolwassenen beperkter. Drie kwart van de ouders geeft het goede voorbeeld door zelf te lezen, maar interactie over boeken (praten over boeken, tips geven) komt bij slechts een minderheid van de respondenten voor. Interactie over boeken met vrienden komt iets vaker voor.

Er bestaan duidelijke verschillen tussen de persona's wat betreft het leesklimaat thuis en bij vrienden: waar een meerderheid van de boekenwormen aangeeft dat er met ouders en vrienden wordt gepraat over boeken, tips worden uitgewisseld en boeken cadeau worden gegeven, geldt dit voor een ruime minderheid van de boekmijders. Ook wat betreft het lezen op school bestaan er verschillen: naarmate jongeren meer plezier beleven aan lezen, lijken zij meer open te staan voor, en vaker te participeren in het leesonderwijs.

Kunnen, kennen, kiezen

Jongeren en jongvolwassenen geven vaker aan moeite te hebben met het zich concentreren op een boek dan met het lezen zelf: ongeveer een derde rapporteert concentratieproblemen. Boekmijders hebben relatief weinig vertrouwen in hun eigen leesvaardigheid (en concentratievermogen); boektwijfelaars en boekenwormen schatten zichzelf positiever in.

Veelgebruikte informatie- en inspiratiebronnen voor het vinden van boeken zijn familie en vrienden, scholieren.nl, websites van boekverkopers, de appstore en bibliotheek.nl. Daarnaast verzamelen lezers informatie door rond te snuffelen in de boekwinkel of bibliotheek. Boekenwormen zijn, afgaande op het aantal informatie- en inspiratiebronnen dat ze gebruiken, vaardiger in het selecteren van boeken dan de andere lezerstypen.

Ongeveer de helft van de jongeren en jongvolwassenen weet niet dat youngadultromans bestaan, en deze kennis hangt samen met een kritischer oordeel over het boekenaanbod. Jongeren en jongvolwassenen staan er - met uitzondering van de boekmijders - vaak wel voor open om dit genre te leren kennen. Genoemde redenen voor het lezen van youngadultromans zijn leesgemak, het hebben van een voorkeur voor series, de mogelijkheid tot wegdromen en de herkenbaarheid van de thematiek en hoofdpersoon.

Kopen, lenen en krijgen

Jongeren en jongvolwassenen komen het vaakst aan boeken door deze uit de eigen boekenkast te halen, ze cadeau te vragen of te krijgen, of door naar de lokale boekhandel te gaan. Ongeveer vier op de tien jongeren en jongvolwassenen bezitten geen eigen boeken. Dit zijn vooral de boekmijders (acht op de tien van hen bezitten geen boeken), maar dit geldt ook voor een substantiële groep boektwijfelaars (drie op de tien).

De boekwinkel lijkt een iets populairder boekverwervingskanaal te zijn dan de bibliotheek. Vier op de tien jongeren en jongvolwassenen hebben een bibliotheekpas, maar een beduidend kleinere groep noemt de bibliotheek als een voor hen belangrijke plaats om leesvoer te verkrijgen. Onder zowel boekenwormen en boektwijfelaars als boekmijders is er een substantiële groep die nooit in de bibliotheek komt, al verschillen de motieven hiervoor per persona. De eerstgenoemde houdt zoveel

van boeken dat men die liever koopt; de laatstgenoemde geeft juist niet lezen als reden op voor het mijden van de bieb.

De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen

Hoe meer jongeren en jongvolwassenen van lezen houden, hoe groter de kans dat zij regelmatig lezen, boeken bezitten en frequent naar de boekhandel gaan. Vooral meisjes beleven plezier aan het lezen. Hetzelfde geldt voor respondenten die boekliefhebbers als vrienden hebben, die kennis hebben van youngadultromans en die goede selectievaardigheden hebben. Jongeren en jongvolwassenen die boekliefhebbers als vrienden hebben, lezen ook vaker.

Campagnes voor het lezen en kopen van boeken hangen positief samen met boekbezit, alsook bezoek aan boekhandel en bibliotheek. Vooral de Prijs van de Jonge Jury en Read2Me! blijken zeer sterk en positief samen te hangen met bezoek aan beide kanalen. Hetzelfde geldt voor selectievaardigheden: respondenten die meer informatie- en inspiratiebronnen hanteren, gaan vaker naar de boekhandel en bibliotheek.

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

lezen.nl